

INFORMACIJE O GLAVNIM REZULTATIMA ISTRAŽIVANJA INSTITUCIJSKOG PROJEKTA *Podržane ili pokorene* Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu IZ 2023. GODINE

Voditeljica istraživanja: prof. dr. sc. Branka Galić;

Suradnice: izv. prof. dr. sc. Ankica Čakardić, izv. prof. dr. sc. Marija Bartulović, izv. prof. dr. sc. Antonija Petričušić, prof. dr. sc. Isidora Jarić (Filozofski fakultet u Beogradu), Maja Gergorić, doktorandica;

Dodatne obrade podataka: Izvor Rukavina, pred.

U institucijskom projektu od 2023. pod naslovom „**Podržane ili pokorene – društveni rizici ugroze i mogućnost zaštite reproduktivnih prava žena u Republici Hrvatskoj**“, provedeno je anketno istraživanje pomoću agencije Henda na reprezentativnom uzorku punoljetnih građana RH (N = 600). U istraživanju su ispitivani, između ostalog, stavovi o pobačaju i reproduktivnim pravima izbora za žene, koji su pokazali da 75% građana RH smatra da „**žena treba imati pravo izbora o zadržavanju trudnoće**“. To je nalaz koji je potvrdilo također prethodno provedeno institucijsko istraživanje iz projekta od 2020. godine (predstavljeno na godišnjoj Skupštini Hrvatskog sociološkog društva sa suradnicom izv. prof. dr. sc. Ksenijom Klasnić) pod naslovom „**Podržane ili pokorene - prediktori stavova stanovnika RH o seksualnom nasilju i kršenju seksualnih i reproduktivnih prava žena**“, gdje je također u anketnom istraživanju stav o reproduktivnom pravu izbora za žene dobio podršku od 76% građana RH. Jednaku količinu podrške izrazili su hrvatski građani još prije 13 godina istraživanju također provedenom na reprezentativnom uzorku od 1300 sudionika, punoljetnih građana i građanki RH 2011. godine, kada je također 75% građana podržalo reproduktivno pravo izbora za žene (Galić, 2011).

Terenski dio istraživanja provela je krajem studenog 2023. agencija Henda na uzorku punoljetnih građana Hrvatske reprezentativnom po dobi, regijama, veličini naselja i po spolu (52,6% ispitanica i 47,4% ispitanika) i to *online* tehnikom $\frac{3}{4}$ terena, a preostalih $\frac{1}{4}$ telefonski (CATI). S obzirom na u današnje doba uobičajeno visok neodziv (odazvao se otprilike svaki peti pozvani ispitanik) radi se o stratificiranom proporcionalnom kvotnom uzorku. Za slučajno odabrani uzorak ove planirane (N=600) i realizirane veličine (N=601), maksimalna margina pogreške proporcije uz razinu pouzdanosti od 95% iznosi $\pm 4,0\%$. Sva statistička testiranja i odgovarajuća zaključivanja provedena su uz razinu rizika od 5% (statistička signifikantnost $p < 0,05$). Ovdje su izdvojeni samo najznačajniji nalazi.

P12		n	%
U medijima se često govori o dvije struje vezane za pitanje pobačaja: one koja podržava pravo žene na izbor po pitanju pobačaja ili one koja zagovara zabranu pobačaja. Na koju stranu biste se Vi osobno svrstali?	Podržavam pravo žene na izbor	448	74,5
	Podržavam zabranu pobačaja	88	14,6
	<u>Ne znam / Ne mogu procijeniti</u>	<u>65</u>	<u>10,8</u>
ukupno		601	100,0

Tri četvrtine ispitanika jasno podržava pravo žene na izbor. Nema statistički značajne povezanosti ove varijable sa spolom ni s dobnim skupinama. Ukratko, velika većina svih punoljetnih građana i građanki odbacuje zabranu pobačaja.

Dakle, reproduktivno pravo izbora za žene konzistentno i konstantno podržava većina hrvatske populacije i to u visokom postotku od 75% podrške već 13 godina. Međutim, reproduktivna politika vlasti RH, koja bi trebala pratiti razvoj i napredak reproduktivnih prava i zdravlja žena opstruira i ignorira te stavove populacije RH, jer prepušta provođenje reproduktivnih usluga žena samovolji određenih ginekoloških odjela pojedinih bolnica i medicinskih ustanova u RH usprkos legalnom zakonu, tako da mnoge žene ostaju uskraćene u svojim zahtjevima za poštivanje njihovih izbora u reprodukciji. Postavlja se pitanje zbog čega su stavovi javnosti u tolikom neskladu s odlukama vladajućih koji odlučuju o reproduktivnoj politici RH te zašto vlasti ne poštuju volju građana kada se radi o reproduktivnom izboru i pravima žena?

U ovom su istraživanju po prvi puta dobiveni i rezultati ispitivanja stavova o „moliteljima“, odnosno tzv. „Vitezovima srca Marijina“ po trgovima hrvatskih gradova, koji se redovito okupljaju svake prve subote u mjesecu od jeseni 2022. godine. Budući da oni lobiraju za tradicionalne, zapravo srednjovjekovne društvene vrijednosti i za oduzimanje ženama ljudskih i reproduktivnih prava, upitali smo građane RH što misle o njima i njihovim okupljanjima?

P13		n	%
U Hrvatskoj se od listopada 2022. na mnogim gradskim trgovima većih gradova u Hrvatskoj okupljaju aktivisti, tzv. »Vitezovi bezgrešnog srca Marijina« koji mole, između ostalog, »za domovinu, mir i obraćenje hrvatskog naroda, za muškarce da budu duhovni autoriteti u obitelji koji će prenositi katoličku vjeru te za život u predbračnoj čistoći, čednosti u odijevanju i za prestanak pobačaja“. U kojoj mjeri Vi osobno podržavate takva okupljanja?	1= Uopće ne podržavam	361	60,1
	2= Većinom ne podržavam	59	9,8
	3= Niti podržavam niti ne podržavam	90	15,0
	4= Većinom podržavam	36	6,0
	5= U potpunosti podržavam	31	5,2
	<u>Ne znam / ne mogu procijeniti</u>	<u>24</u>	<u>4,0</u>
Ukupno		601	100,0

Okupljanja molitelja podržava tek svaki deseti ispitanik. Nema statistički značajne povezanosti ove varijable sa spolom. Drugim riječima: građanke i građani, bez obzira na spol, premoćno odbacuju podržati okupljanja molitelja.

P14: Molim Vas procijenite u kojoj se mjeri Vi osobno slažete ili ne slažete sa svakom od niže navedenih tvrdnji o takvim okupljanjima?	Ukupno N = 601					Prosjeak	Standardna devijacija	Najčešći odgovor
	1= Uopće se ne slažem	2= Većinom se ne slažem	3= Niti se slažem, niti se ne slažem	4= Većinom se slažem	5= U potpunosti se slažem			
1. To su pravi muškarci i uzori djeci	64,4%	8,7%	18,3%	5,0%	3,7%	1,75	1,14	1
2. Ugrožavaju ženska ljudska i ustavna prava	15,3%	4,7%	19,5%	21,0%	39,6%	3,65	1,43	5
3. Takva okupljanja treba zabraniti	13,8%	7,5%	25,3%	16,8%	36,6%	3,55	1,40	5
4. Država to podržava	8,8%	7,3%	43,4%	24,1%	16,3%	3,32	1,10	3
5. Crkva to podržava	6,7%	5,0%	25,6%	25,6%	37,1%	3,82	1,18	5
6. I drugi muškarci bi se trebali u njih ugledati	65,4%	8,0%	18,1%	5,5%	3,0%	1,73	1,12	1
7. Moli se u Crkvi, a ne na cesti	9,2%	5,5%	13,1%	20,3%	51,9%	4,00	1,30	5
8. Hrvatsku vraća u Srednji vijek	14,6%	4,7%	18,8%	19,6%	42,3%	3,70	1,42	5

Najviše se neutralnih procjena, tj. „trojki“, dobilo o tvrdnjama da država podržava okupljanja molitelja (pri čemu se relativno gledano većinskih 40% slaže s takvom procjenom; nema statistički značajne razlike po spolu), a zatim na tvrdnji da Crkva podržava okupljanja molitelja (pri čemu se ipak visokih 63% ispitanih slaže s takvom procjenom; nema statistički značajne razlike po spolu). S preostalim se tvrdnjama građani i Hrvatske mahom ne slažu (odnosno slažu, ovisno o formulaciji tvrdnje), a sve u smjeru većinski negativnog stava prema okupljanjima molitelja. Žene statistički značajno češće smatraju da takva okupljanja ugrožavaju ženska prava, da Hrvatsku vraćaju u srednji vijek te da takva okupljanja treba zabraniti (s čime se slaže i polovica svih ispitanih).

Značajan podatak iz istraživanja je da **70% građana RH ne daje podršku istupima i javnim „molitvama Vitezova srca Marijina“ po javnim gradskim trgovima**. To je podatak koji također pokazuje da hrvatska državna politika odobravanjem takvih okupljanja zapravo podržava bitno manjinsko mišljenje hrvatske populacije, a ne većinsko, što bi se moglo zabunom zaključiti bez empirijskog uvida u stavove populacije hrvatskih građana. Dakle, građani su po ovome pitanju daleko manje konzervativni od vladajuće politike u RH, koja je odobrila takve aktivnosti na javnim prostorima hrvatskih gradova.

Za više informacija o ovom istraživanju slobodno se javite voditeljici istraživanja na: bgalic@ffzg.unizg.hr